

SOIAALITYÖN YHTEISVALINNAN VALINTAKOE 2010
PISTEYTYSPERUSTEET

OSIO IA: Kirjaan perustuva koe (0–15p)

Tehtävä 1: Väitelauseet (0–15 pistettä) Vastaa tehtävään merkitsemällä rasti sarakkeeseen T tai E (väittäjä on Tosi tai Epätosi). Oikeasta vastauksesta saa pisteen, väärä vastaus vähentää pisteen. Vastaamatta jättäminen ei vähennä pisteitä.

Vastaa väittämiin merkitsemällä rasti (x) sarakkeeseen T (tosi) tai E (epätosi).

1. Nuorille ja lapsiperheille tarkoitettujen sosiaalipalvelujen saajien määrä on lisääntynyt samaan aikaan kun lastensuojelun avohuollon asiakasmäärä on pysynyt ennallaan. s. 286. väärin
2. Hyvinvointipolitiikan ja -tutkimuksen muutosta on kutsuttu siirtymisenä elämänpolitiikasta emansipatoriseen politiikkaan. s. 296. väärin
3. Syrjäytymisestä puhuttaessa yhteiskunnallista ja yksilöllistä tasoa ei voida täysin erottaa toisistaan. s. 273. oikein
4. Sosiaalireformistisen sosiaalipolitiikan historiallisena lähtökohtana on ollut tarjota vähittäisiin uudistuksiin perustuva vaihtoehto kumouksellisille sosialistisille liikkeille. s. 196. oikein
5. Eettisenä periaatteena negatiivisen syrjinnän estäminen koskee asiakkaiden asemaa yhteiskunnassa, ei työntekijän omaa suhtautumista asiakkaisiin. s. 98. väärin
6. Kun sosiaalityötä tarkastellaan modernina, ammatillisesti toteutettavana toimintana, sosiaalityön synty on paikannettavissa 1990-luvun laman jälkeiseen aikaan. s.11. väärin
7. Lapsillisällä kompensoidaan kuluja erityyppisten lapsiperheiden kesken tulo- ja varallisuustasosta riippumatta. s. 290. väärin
8. Reflektiivisyyden perusnäkömyksen mukaan taitava ammattilainen kyseenalaistaa jatkuvasti asiakkaan toiminnan lähtökohtia. s. 159. väärin
9. Sosiaalityön reflektiivis-terapeuttisessa perspektiivissä toiminnan perustana on yhteiskunnallinen tilanne. s. 186. väärin
10. Perinteisesti sosiaalisia arvoja yhteiskunnassa edustanut julkinen sektori ja erityisesti hyvinvointivaltion toimijat ovat alkaneet arvioida toimintaansa taloudellisuuden, tehokkuuden ja tuloksellisuuden näkökulmasta. s. 88. oikein

11. Toimeentulotuki on aina ensisijaista johonkin muuhun toimeentuloa turvaavaan järjestelyyn nähden. s. 255. väärin

12. Sosiaalityön lähtökohtana olevat arvot ovat puhtaasti yhteiskuntaan liittyviä. s. 89. väärin

13. Sosiaalialan eettiset toimintaperiaatteet eivät anna suoraa ohjetta siitä, miten erilaisissa ristiriitatilanteissa tulee toimia. s. 111. oikein

14. Charity Organisation Societyn tavoitteena oli systematisoida ja ammatillistaa satunnainen ja epätasainen hyväntekeväisyys. s.13. oikein

15. Sosiaalityön toiminnallisten perspektiivien avulla tarkastellaan sosiaalityön ammatillisia toimintatapoja. s.185. väärin

OSIO IB: Kirjaan perustuva koe (osion korkein mahdollinen pistemäärä on 15 p.)

Tehtävä 2: Käsitteiden määrittely (yht. 15 p)

a. Empowerment (3p)

Empowerment on sosiaalityön ammatillisille pyrkimyksille keskeinen käsite, joka voidaan suomentaa elämänhallinnan edistämiseksi tai toimintavoiman kasvattamiseksi. Ajatuksena on, että ihmisten omia voimavaroja vahvistetaan tilanteen ratkaisemiseksi. Samalla tuetaan yksilöitä ja ryhmiä ottamaan vastuu elämästään. Empowermentille läheisiä käsitteitä ovat valtaistaminen ja voimaantuminen. Valtaistamisessa sosiaalityön asiakkaat nähdään yhteiskunnassa alistettuna ryhmänä, jolloin heidän mahdollisuuksia vaikuttaa yhteisellä toiminnalla syrjäytymistä aiheuttaviin rakenteisiin tulisi lisätä. Voimaantuminen puolestaan liittyy asiakastyössä tärkeään voimavarakeskeiseen lähestymistapaan.

b. Subsidiariteettioppi (3p)

Konservatiivisessa sosiaalipoliittisessa järjestelmässä ilmenee voimakkaasti katolilaisen yhteiskuntafilosofian subsidiariteettioppi. Subsidiariteetti on näkemys hyvinvoinnin tuottamisen tavasta. Opin mukaan yhteiskunnan ytimessä ovat perhe ja yhteisöt tai kansalaisjärjestöt, eivät niinkään valtio ja yksilö. Yhteisöjen on tuettava perheitä ja valtion on tuettava sekä perheitä että yhteisöjä niin, että ne selviytyvät tehtävistään. Oppiin kuuluvan solidaarisuusperiaatteen mukaisesti pienempi yksikkö voi vaatia suuremman yksikön tukea voidakseen täyttää tehtävänsä tarkoituksenmukaisesti samalla, kun se säilyttää kontrollin itsellään. Kansalaisten omatoimisuuden, perheen, suvun, lähiyhteisöjen ja vapaaehtoistyön merkitystä korostetaan ihmisten hyvinvointiin liittyvien ongelmien selvittämiseksi. Suurten järjestelmien karttaminen kohdistuu erityisesti valtioon.

c. Asiakaslähtöisyys (3p)

Asiakaslähtöisyyttä voidaan pitää yhdistävänä tekijänä asiakastyön eettisille periaatteille. Se on keino, jolla eettisesti korkeatasoista sosiaalityötä toteutetaan. Sosiaalityön asiakastyössä periaatteen noudattamine näkyy mm. seuraavasti: 1) asiakkaiden omia käsityksiä ja toimintaa kunnioitetaan, 2) asiakas voi omalla toiminnallaan vaikuttaa asiansa etenemiseen, 3) hän saa osakseen asiallista kohtelua ja 4) toiminta perustuu tekemiseen yhdessä asiakkaan kanssa. Asiakaslähtöisyyteen liittyy olennaisesti voimavara-keskeisyyden periaate. Se on kirjattu myös sosiaalihuollon lainsäädäntöön.

d. Sosiaalireformismi (3p)

Sosiaalireformismiksi kutsutaan 1800-luvun lopulla vaikuttanutta suuntausta, joka edusti vaihtoehtoa Charity Organisation Society –järjestön edustamalle ammatilliselle auttamistyölle. Lähtökohtana oli köyhien yhteisöllisen toiminnan sijaan toteuttaa sosiaalisia uudistuksia eli reformeja. Suuntausta edusti Isossa-Britanniassa The Fabian Society –seura, jonka piirissä ajateltiin, että köyhäinhoidollisten rankaisevien toimien sijasta tarvitaan koko väestön kattavia yleisiä toimenpiteitä. Sosiaalireformistit eivät kannattaneet COS:n toiminnassa sovellettua periaatetta erottaa kunnialliset ja kunniaattomat köyhät toisistaan. Ylipääntään yksilökohtainen apu suurkaupunkien laajamittaisen köyhyys lievittämisessä nähtiin merkityksettömänä. Avuntarvitsijoiden ongelmia ei pidetty yksilöllisistä ominaisuuksista johtuvina, vaan yhteiskunnallisina (rakenteellisina) ongelmina. Yksilöllisen avustamisen sijasta sosiaalireformistit kannattivat kattavaa sosiaaliturvajärjestelmää köyhien elinolojen parantamiseksi. Sosiaalireformismi oli alkujaan yhteiskunnallinen liike, jonka ajatukset sosiaalisin reformein toteutettavasta elinolosuhteiden parantamisesta voidaan tunnistaa toisen maailmansodan jälkeen kehittyneissä hyvinvointivaltioissa.

e. Näyttöön perustuva käytäntö (3p)

Näyttöön perustuvassa käytännössä (evidence based practice) päätökset työmenetelmien käyttämisestä tulee perustaa parhaaseen saatavilla olevaan tutkimustietoon. Edustaa instrumentaalista näkemystä tutkimustiedon suhteesta ammatilliseen käytäntöön. Näyttö menetelmän vaikuttavuudesta on sitä parempaa, mitä tiukemmat tieteellisyyden kriteerit täyttävällä asetelmalla se on saatu. Kokeellisella asetelmalla saatua näyttöä pidetään luotettavampana kuin ei-kokeellisella asetelmalla saatua. Vahvistanut asemaansa 2000-luvulla kansainvälisessä sosiaalityön tutkimuksessa. Vahvistaa sosiaalityön professiota. Keskeisiä näkemyksiä: 1) Tieteellisten tutkimusten tulosten tiivistäminen hyvän käytännön ohjeiksi, joita työntekijöiden tulee seurata asiakastyössä. 2) Työntekijän tulee informoida asiakasta käyttämiensä työmenetelmien perustavana olevan tiedon laadusta. 3) Tutkimukseen perustuvan tiedon muodostuminen osaksi ammatillista toimintaa sosiaalityössä edellyttää, että sosiaalityöntekijät seuraavat tutkimuksia ja omaksuvat näiden tietoa asiakastyöhönsä.

OSIO II: AINEISTOKOE (max 30 p)

ESSEEN KIRJOITTAMINEN MAX 4 p

Hyvä essee on jäsenelty (aloitus, jäsentynyt käsittely, lopetus), vastaa annettuun kysymykseen ja pysyy asiassa. Kirjoittajan tulee hyödyntää sekä annettua aineistoa että teosta siten, että esseestä muodostuu loogisesti etenevä kokonaisuus. Esseen tulee olla sujuvaa, ymmärrettävää ja oikeakielistä tekstiä, jota on helppo lukea.

ASIASIÄLTÖ MAX 20 P

Täyteen pistemäärään edellytetään kaikkien kolmen sosiaalityön toimintamuodon hallintaa ja kykyä soveltaa toimintamuotoja artikkelissa käsiteltyihin väliinpuotoamisen tilanteisiin. Tämä tarkoittaa sitä, että kirjoittaja arvioi, millaisia toimintamuotoja tilanteissa on taustalla ja millaisia toimintamuotoja voisi käyttää väliinpuotoamisen ehkäisemiseksi. Parhaimmillaan kirjoittaja tarkastelee artikkelia ja näitä toimintamuotoja kriittisesti pohtien sosiaalityön yhteiskunnallista tehtävää ja asiakkaan kohtaamista.

Yleistä max 2 p

Esseessä on johdanto, joka ohjaa sosiaalityön kolmen toimintatavan ja toimeentulotuen viiden väliinpuotoamiskokemuksen analyysiin sekä fokusoi esseen tehtäväksiannon mukaan. Essee kontekstoidaan (esim. Raunion teosta laajemmin hyödyntäen) sosiaalityöhön.

Toimintatavat ja niiden soveltaminen (max 18p)

Toimintamuotojen (byrokraatiatyö, palvelutyö, psykososiaalinen työ) määrittäminen ja jäsentäminen: Määrittelyssä tulee ilmetä oheisia elementtejä soveltaen niitä artikkelissa käsiteltyihin väliinpuotoamisen tilanteisiin. Maininnat eivät voi olla irrallisia lauseita ilman yhteyttä määriteltyyn toimintamuotoon.

Byrokraatiatyön keskeisiä elementtejä (max 6p): Sosiaalityön byrokraatiatyötä ohjaavat lainsäädäntö ja säädökset, mutta on myös katutason byrokraatia, jossa tapahtuu asiakkaan kanssa neuvotteluja asiakkuudesta, asiakkaan ongelmasta ja sopivasta toimenpiteestä. Vaikka työn lähtökohtana ovat organisaatioiden toimintatavat ja normit, on olemassa kuitenkin työntekijän mahdollisuus tapauskohtaiseen harkintaan. Sosiaalityöntekijä voi toimia samanaikaisesti julkisena auktoriteettina ja päätöksentekijänä. Byrokraatiatyöhön liittyy tuen ja kontrollin välinen dynamiikka sekä tasapuolisuuden, oikeudenmukaisuuden ja yksilökohtaisuuden välinen jännite. Byrokraatiatyön relevanttiuden ja riittävyyden pohtiminen eri tilanteissa.

Palvelutyön keskeisiä elementtejä (max 6 p): Palvelutyö on neuvontaa ja ohjausta. Sosiaalityön palvelutyötä ohjaavat sosiaalityöntekijän palvelujärjestelmätuntemus, palvelujärjestelmän aukkopaidat, monimutkaisuus ja monimuotoisuus. Työn tekemisen tavoitteena on koordinaatio. Palvelutyössä on enemmän tilaa työntekijän ja asiakkaan väliselle ymmärrykselle kuin esimerkiksi byrokratiatyössä. Palvelutyö tavoittelee ihmisen kokonaistilanteen huomioon ottamista ja lähtökohtana on asiakaslähtöisyys. Sosiaalityöntekijä paneutuu asiakkaan yksilöllisiin palvelutarpeisiin, minkä tavoitteena on yhteensopivien palveluiden löytäminen. Yksilökohtainen palveluohjaus on keskeinen menetelmä palvelutyössä. Sosiaalityöntekijä toimii asiakkaan asianajajana.

Psykososiaalisen työn keskeisiä elementtejä (max 6 p): Psykososiaalista työtä ohjaavat nykypäivänä entistä enemmän asiakkaiden elämäntilanteiden ja sosiaalisten ongelmien haastavuus ja monimutkaistuminen. Psykososiaalinen työ sisältää ennen kaikkea ongelmien ratkaisemista asiakkaan ja työntekijän välisessä vuorovaikutuksessa. Psykososiaalisessa työssä yhdistyvät ymmärtäminen, terapeutisuus, sosiaalinen resurssointi, sosiaalisten oikeuksien toteutuminen ja asiakkaan tilanteen kokonaisvaltainen huomioiminen. Tavoitteena on asiakkaan selviytymisen tukeminen, toiminta- ja ajattelutapojen muuttaminen sekä kommunikaatiokykyjen kehittäminen.

POHDINTA MAX 6 p

Pohdintapisteet voivat kertyä seuraavista: Eri toimintatavat eivät ole erillisiä, toisiaan pois sulkevia, vaan samassa toimipisteessä ja toiminnassa kaikki toimintatavat voivat yhdistyä. Toimintatavat voivat olla myös keskenään jännitteisiä. Oleellista on tuen tarpeen tilannekohtainen arvioiminen ja toimintatavan sovittaminen sen mukaisesti. Sosiaalityössä tavoitellaan ihmisten valtaistamista, syrjäytymisen ehkäisemistä, ihmisten välisen tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden toteutumista. Työn taustalla ovat eettiset periaatteet. Sosiaalityö on myös vuorovaikutuksellista muutostyötä. Toimintatapoja voidaan tarkastella kriittisesti suhteessa em. sosiaalityön tavoitteisiin sekä sosiaalityön yhteiskunnalliseen tehtävään ja asiantuntijuuteen. Sosiaalityö ja palvelujärjestelmä voivat toimia myös syrjäyttävinä tekijöinä.

Artikkelissa painottuu byrokratiatyö ja sen heikkoudet. Hyvässä vastauksessa tunnustetaan paitsi byrokratiatyön, mutta myös palvelutyön ja psykososiaalisen työn kehittämistarpeet ja mahdollisuudet. Arvioidaan kriittisesti artikkeliin valitun näkökulman ja aineiston merkitystä käsiteltäviin asioihin.

